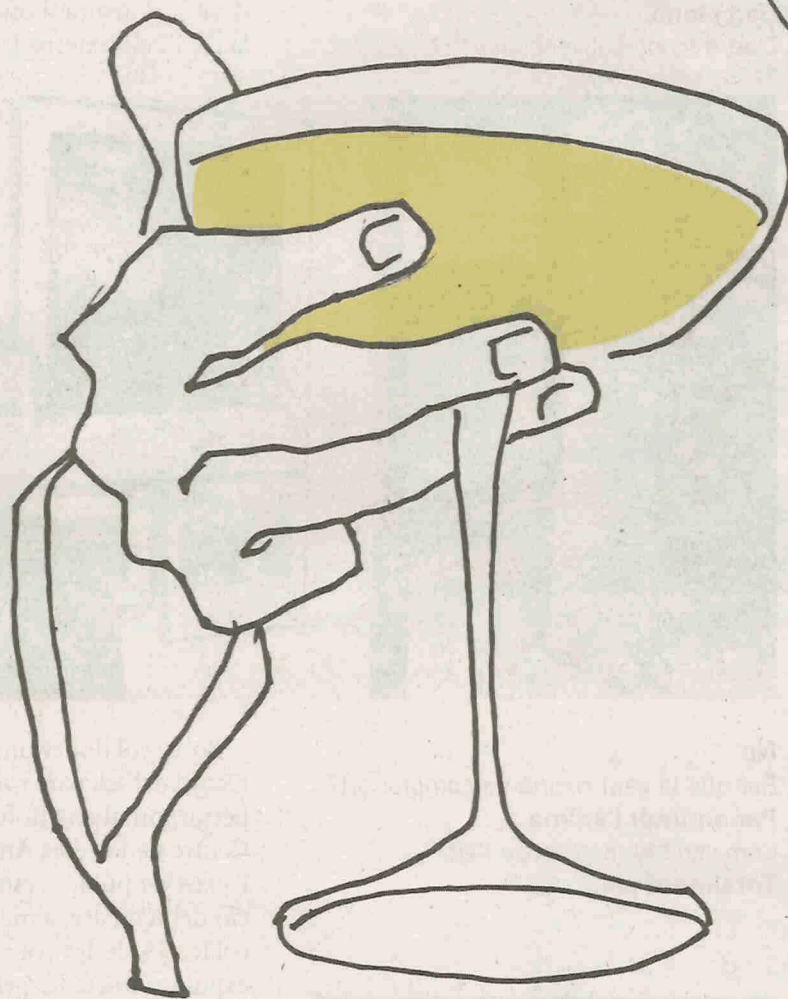

'El gran Gatsby' en petit

Les xifres pràcticament sempre ens diuen alguna cosa. Si mirem les finances privades de Francis Scott Fitzgerald, gràcies a la publicació facsímil del seu llibre de comptes, veurem que la seva carrera ja havia fet una corba descendent just a l'hora de publicar la seva novel·la *El gran Gatsby*, el 10 d'abril del 1925. Amb la seva primera novel·la, *En aquest costat del paradís*, va guanyar més de 6.000 dòlars el primer any de venda, el 1920. Amb la segona novel·la, *The Beautiful and the Damned*, va guanyar una mica més de 12.000 dòlars el primer any de venda, el 1922. En canvi, va ingressar menys de 2.000 dòlars en concepte de drets d'autor el primer any del seu *Gatsby*, i això que ja havia cobrat més del doble a través de dos avançaments.

Scott era un home de molts recursos i va saber compensar les males vendes, al voltant de 20.000 exemplars, diversificant l'obra amb versions serialitzades, dramàtiques i cinematogràfiques, per les quals va cobrar 7.000, 6.000 i 17.000 dòlars, respectivament. La recepció crítica de la novel·la a l'època només la podem qualificar de tèbia. De fet, l'aurèola d'obra mestra que té en aquests moments és fruit d'una gran edició de 150.000 exemplars feta durant la Segona Guerra Mundial, el 1945 –cinc anys després de la mort de l'autor–, per repartir entre els soldats, i sobretot de l'ús massiu com a lectura obligatòria al sistema d'ensenyament universitari a la dècada dels 50 i 60 del segle passat. A hores d'ara, *El gran Gatsby*, és considerada per molts lectors la gran novel·la de la literatura nord-americana del segle XX, amb 25 milions d'exemplars venuts, a raó de mig milió cada any, i traduïda a 42 llengües, entre les quals el català.

Curiosament, les cinc versions filmiques (1926, 1949, 1974, 2000 i 2013) no han contribuït gens a la millor comprensió i apreciació de la novel·la. Només han ajudat a vendre més exemplars del llibre. L'edició per acompanyar la nova pel·lícula de Baz Luhrmann és de 415.000 exemplars i la novel·la ha tornat a escalar posicions a la llista dels llibres més venuts. Totes les versions cinematogràfiques han fracassat d'una manera considerable per

Totes les versions són tristes i fluixes. I no s'hi val allò que hem de veure les pel·lícules com a creacions autònomes. Quan fan aquest comentari són excuses de mal pagador

les mateixes raons: la simplificació vergonyosa del text, les exageracions i repeticions innecessàries, el càsting equivocat...

Tots els directors han partit del mateix error de no entendre prou bé l'obra i de tenir poc respecte per Fitzgerald com a gran artista de la paraula. En el cas concret de Luhrmann la qüestió ha arribat a extrems grotescos. Una cosa que la majoria d'espectadors no sap és que el director, en gran mesura, s'ha basat en *Trimalchio*, una primera versió de l'obra publicada l'any 2000, a cura de James L. West III, dins la sèrie *The Cambridge Edition of the Works of F. Scott Fitzgerald*. Fitzgerald, a la manera de Proust, va reescriure i reestructurar la novel·la sobre dos jocs de gal·lerades consecutius, després de sentir les crítiques del seu editor, en els dos sentits del terme, el mític Maxwell Perkins. És a dir, Luhrmann ni tan sols ha confiat plenament en el text definitiu de la novel·la.

Sobre les pel·lícules tenim un testimoni

excepcional: un passatge d'una carta de Zelda Fitzgerald a la filla del matrimoni, Scottie Fitzgerald, que passava una temporada amb la seva àvia materna, Minerva Buckner Machen, a Montgomery, Alabama. Els Fitzgerald acabaven de tornar d'Europa i anaven cap a Hollywood a treballar. A causa de la seva estada a França s'havien perdut l'estrena de la pel·lícula muda de Herbert Brenon. Un cop instal·lats a Los Angeles, el gener del 1927, van voler veure l'adaptació. Van anar al cinema com dos espectadors més i no van poder aguantar la pel·lícula sencera. Més tard Zelda escrivia a Scottie: "Hem vist *El gran Gatsby* al cinema. És DOLENTÍSSIMA i espantosa i terrible i vam marxar." Les majúscules són de Zelda mateixa.

Totes les versions són tristes i fluixes. I no s'hi val allò que hem de veure les pel·lícules com a creacions autònomes. Quan fan aquest comentari són excuses de mal pagador. *